

בעקבות יצחק נבון בירושלים

מחוז דרום

כתיבה: מתן קוג'ימן

עיבוד ועריכה: זיוה בן ברוך, חדווה בן סיני ורונית בין

עריכה לשונית: אפרת חבה

"אני מקווה כי החונן לאדם דעת, הוא גם ילמד לנו בינה להבחין בין הרצוי ובין האפשרי" (מתוך נאום ההשבעה לנשיאות במשכן הכנסת, "נאום הצהרת האמונים", 29.5.1978)

רעיון מרכזי

יצחק נבון היה נשיאה החמישי של מדינת ישראל, שר בממשלות ישראל וחבר כנסת, פוליטיקאי, דיפלומט, סופר ומחזאי ואיש חינוך ישראלי. כן היה המזרחי הראשון שנבחר לנשיאות המדינה. נבון נולד בירושלים, בשכונת נחלאות, שבה נבקר בסיוורנו, והתחנך על ברכי הציונות. בנעוריו הצטרף לתנועת בית"ר ולאחר מכן לארגון צבאי לאומי. במהלך לימודיו התיכוניים, עבר שינוי אידיאולוגי ודבק בעמדות סוציאליסטיות. כשסיים את לימודיו התיכוניים, השלים מהפך פוליטי אישי והצטרף אל שורות ההגנה. המוניטין הדיפלומטי שצבר הוביל אותו לעבוד לצד שר החוץ משה שרת. בתקופה זו, החל להתקרב לדוד בן גוריון ואף יצא איתו לשליחות בבורמה – שם עבר קורס ויפאסנה שהשפיע עליו עמוקות. לאחר מכן, הצטרף למשרד החינוך כמנהל אגף התרבות והאומנות, ובתפקידו זה יזם והוציא לפועל את המבצע לביעור הבערות. ב-1964 נמנה עם מייסדי רפ"י, ושנה אחר כך נבחר מטעמה לכנסת השישית, ובה כיהן גם כסגן יו"ר הכנסת. במקביל לעבודתו כחבר כנסת, ניהל קריירה מחזאית וכתב, בין היתר, את המחזה "בוסתן ספרדי". במהלך סיוורנו, נציג קטעים מהמחזה.

תיאור המסלול

האוטובוס יוריד אותנו **בגן הוורדים (1)**, בפינת הרחובות יואל זוסמן ואליעזר קפלן. משם נלך ברגל מזרחה דרך גן הוורדים וליד **מנורת הכנסת (2)** אל עבר שדרות רוטשילד ונרד לגן **סאקר (3)** שבשדרות בן צבי. מגן סאקר נעלה מזרחה ברחוב בצלאל **לשכונת נחלאות (4)**, שם גדל נבון. משכונת נחלאות נפנה צפונה אל עבר רחוב אגריפס ו**שוק מחנה יהודה (5)**. אחרי סיור בשוק, נחזור לרח' אגריפס ונלך בו מזרחה עד רחוב קינג ג'ורג'. נפנה ימינה ונמשיך עד מסעדת פינתי, ומשם נרד לרחוב ההסתדרות 7 ול**מקדש הבודהיסטי (5)**. נחזור לרחוב קינג ג'ורג' ונלך בו דרומה עד המפגש עם רחוב קרן קיימת לישראל. אל **בית המוסדות הלאומיים (6)** שם נמצאים המשרדים של ההסתדרות הציונית העולמית. מנקודה זו האוטובוס יאסוף אותנו אל עבר **הר הרצל (7)** שבשדרות הרצל.

פרטי מסלול

חבל ארץ: ירושלים

אורך המסלול: 3 ק"מ

נקודת התחלה: גן הוורדים מול הכנסת

נקודת סיום: הר הרצל

עונה מומלצת: כל העונות

מגבלות: יש לתזמן נכון את איסוף האוטובוסים מגן העצמאות. יש להכיר את ההנחיות לגבי הליכה בתוך עיר עמוסה.

דרגת קושי: קל

נגישות: נגישי

ציוד נדרש:

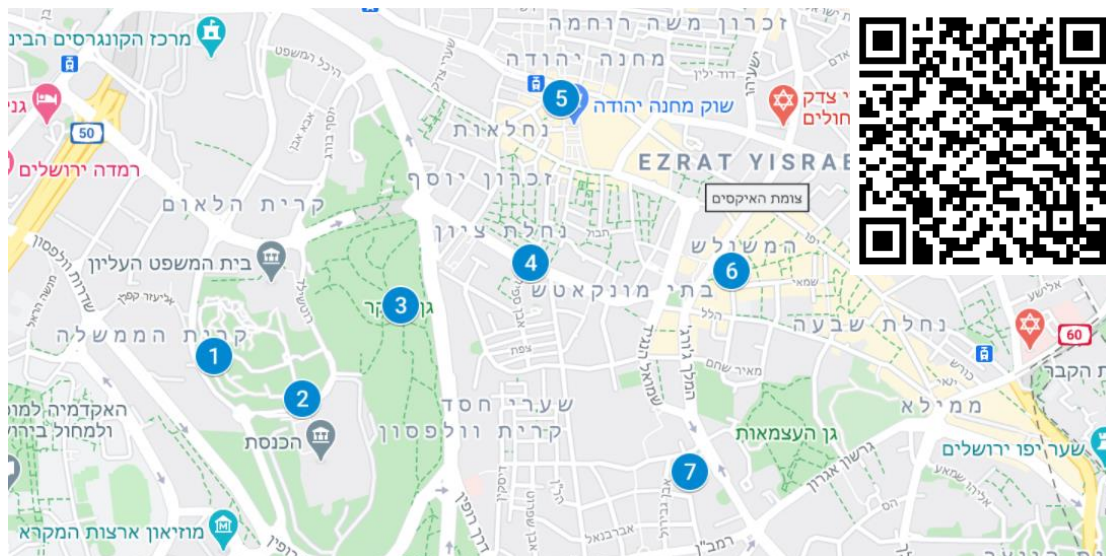
אתרים בתשלום:

מרכז בודהיסטי רחוב ההסתדרות 20 דירה 7 ירושלים

אניה: 054-4766872

מפת המסלול

מתוך : גוגל המפות שלי

תיאור האתרים שבמסלול

גן הורדים והכנסת (1)

הגן הוקם בשנת 1981. משתרע על 75 דונמים ושתולים בו למעלה מ-400 זני וורדים שרבים מהם התקבלו במתנה מארצות שונות. בנוסף לוורדים אפשר למצוא בגן: מדשאות, פסלים סביבתיים, מסלעות וגם אגם מלאכותי הנמצא במרכז הגן. בשנת 2003 הוכרז כאחד מ-11 גני הורדים היפים בעולם.

אנו נתיישב בגן לשיחת פתיחה ליום הסיור בנושא כללי: הכנסת והדמוקרטיה הישראלית ועיקרון הפרדת הרשויות כפי שהוא בא לידי ביטוי בקריית הלאום – רואים את בית המשפט העליון, הרשות השופטת, את הכנסת, הרשות המחוקקת, ואת בנייני הממשלה, הרשות המבצעת.

מנורת הכנסת (2)

בקצה גן הורדים, אל מול הכניסה לכנסת ישראל, עומדת המנורה. פסל שגובהו כחמישה מטרים, עשוי ברונזה, מעשה ידיו של האמן היהודי בריטי בנו אלקן. על גבי המנורה ישנם 29 תבליטים המראים אישים, מאורעות ומוטיבים מחיי העם היהודי. המנורה ניתנה למדינת ישראל עם הקמתה על ידי נציגים של הפרלמנט הבריטי.

גן סאקר (3)

הגן הציבורי הגדול בירושלים. הגן מאופיין בנוף פתוח, מדשאות רחבות ידיים, עצי נוי ושבילים. הקמת הפארק החלה בשנת 1960 לאחר שהארי סאקר, פעיל ציוני בבריטניה וחבר ההנהלה הציונית, תרם סכום של 20,000 ליש"ט להקמתו, בעת שביקר בישראל. ב-1965 נערכה חנוכת הפארק. נרד לגן היפה. המקום מאפשר קיום של פעילות הפגה בשטחים הפתוחים של הגן. כמו כן בנמצא: מים ושירותים ציבוריים.

נחלאות (4)

בשלהי שנות השישים של המאה היט' החלו לקום שכונות מצפון לשכונת משכנות שאננים שהייתה השכונה הראשונה מחוץ לחומות העיר העתיקה. מחנה ישראל, נחלת שבעה, בית דוד, מאה שערים ועוד... השכונות שהוקמו היו שונות האחת מהשנייה. היו שהקימו נדבנים, שנוסדו על ידי בני עדה מסוימת או שכונה של "כוללים", היו שהתארגנו על בסיס משותף כלשהו: כלכלי חברתי או רעיוני. השכונות הוקמו בסמיכות כדי ליצור תחושת בטחון כמו גם כדי לעמוד בהלכה הקובעת את תחום השבת.

נחלאות היא שכונת מגוריו של יצחק נבון, שם גדל התחנך ושם עוצב אופיו. בית המשפחה נותר בצורתו המקורית ברחוב הגלבוע.

שוק מחנה יהודה (5)

צילום: ליב גל, מתוך אתר פיקיוויקי

שוק מחנה יהודה הוא שוק מזון וביגוד הנמצא בין הרחובות יפו ואגריפס, לצד שכונת מחנה יהודה בירושלים, ומשמש כשוק מזון מרכזי בבירה. נבון הרבה להסתובב בסביבת השוק בימי ילדותו. בשוק דוכנים וחנויות רבות, בהם דוכני ירקות ופירות טריים, אטליזים, מאפיות ומעדניות. יש בשוק גם חנויות לדברי מכולת, תבלינים, מזון אורגני, ממתקים, פרחים, כלי בית, כלי מטבח, כלי עבודה וביגוד, וגם דוכני פלאפל ומסעדות עממיות. השוק, שנודע בצבעוניותו הרבה, זוכה לעדנה רבה בימי בחירות לכנסת, אז פוליטיקאים רבים נוהגים לבקר בו. השוק מוכר גם כמעוז האוהדים של קבוצת הכדורגל בית"ר ירושלים. בעשור השני של המאה ה-21, נהיה השוק לאחד מאזורי הביילוי המרכזיים בירושלים וליעד תיירותי חשוב, ולצד הדוכנים הוותיקים הוקמו בו מסעדות ומקומות בילוי.

מקדש בודהיסטי (6)

בשנת 1961, נסעו דוד בן-גוריון, ראש ממשלת ישראל דאז, ויצחק נבון, מזכירו המדיני ולימים נשיאה החמישי של מדינת ישראל, לביקור ממלכתי ארוך בבורמה בהזמנתו של ראש הממשלה או-נו. בימי הביקור הראשונים, עסק בן גוריון בפולמוס סוער בענייני פוליטיקה, בודהיזם, גלגול נשמות, ומה שביניהם, ואילו נבון החליט להיענות להצעת מארחיו ולתרגל מדיטציית ויפאסנה בהתבודדות, בהדרכתו של או-בה-קין, מי שהיה גם מורו של ס"נ גואנקה. ביומנו של נבון תיאור חי ואותנטי של המחשבות, הדאגות, הסקרנות וכן רגעי הייאוש ורגעי ההארה המבורכים שאותם חווה במהלך ימי התרגול במנזר הבודהיסטי. היומן יכול להיקרא הן כסיפור מסע לנוסעים לבורמה ולמתעניינים בתרבות המזרח הרחוק, הן כמקור השראה למי שמתרגלים מדיטציה ולמי שהיו רוצים להתנסות בה אך אינם מעיזים. וכך כתב יצחק נבון ביומן המדיטציה: "הרבה חששתי אם להעלות על הכתב את המוצאות אותי באותו המנזר. מאורעות אינם מתגבשים, רק חוויות, הרגשות, התפעלויות, הרהורים. הם כל כך מיוחדים במינם ושונים מכל מה שעבר עליי עד אז, שהם נראים מגוחכים למי שלא התנסה בהם. שמתתי את נפשי בכפי והעליתים על נייר. אלה הדברים אינם בדויים מן הלב. כולם אמת ואין בהם הגזמות. המאמין – יאמין, והכופר – יכפור."

בית המוסדות הלאומיים (7)

[בית המוסדות הלאומיים מתוך אתר: פיקיוויקי](#)

בניין המוסדות הלאומיים נבנה על אדמה שנרכשה בשנות העשרים של המאה הקודמת על ידי הנהגת חברת "הכשרת הישוב" וד"ר ארתור רופין. המגרש, בפינת הרחובות המלך ג'ורג' והקרן

הקיימת לישראל נועד להיות המקום של הגימנסיה העברית רחביה. ואולם, ראשי הגימנסיה העברית רחביה בירושלים לא רצו שהגימנסיה תהיה מוצבת מול כביש ראשי, והמקום עבר לידי המוסדות הלאומיים.

בניין המוסדות הלאומיים היה בניין ההנהגה היהודית בארץ ישראל מסוף שנות העשרים ועד לראשית שנות החמישים: בבניין זה ישבו יו"ר ההנהלה דוד בן גוריון ולימים ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל, ישבו ראשי המחלקה המדינית, לימים משרד החוץ של מדינת ישראל, בהם זאב שרף משה שרת וגולדה מאיר, ישבו ראשי מה שלימים נודע "המוסד" ובראשם ראובן שילוח, ובבניין זה הושבע, לאחר הקמת המדינה, בחודש ינואר 1949, נשיא המדינה הראשון חיים ויצמן.

בניין המוסדות הלאומיים, שבו בניין קרן היסוד קרן קיימת לישראל והסוכנות היהודית, היה, החל משנת 1949, בניין מרכזי של הממשלה והכנסת. במקום זה התכנסו ישיבות ממשלה הראשונות עד לאיתור מקום להתכנסות. כמו כן היה זה מקום משרד ראש הממשלה של מדינת ישראל עד לשנות השישים, אז נבנה משרד ראש הממשלה באזור גבעת רם. במשרד הזה עבד ראש הממשלה דוד בן גוריון 13 שנים כראש ממשלה. וכן, ראש הממשלה משה שרת

כיום, בניין המוסדות הלאומיים הוא בניין שבו שוכנים היום: משרדי הקרן הקיימת לישראל, קרן היסוד והסוכנות היהודית בדיוק בצורה שבה תוכננו הבניינים.

ברחבה של בית המוסדות הלאומיים נתייחס לפעילותו הדמוקרטית של [יצחק נבון](#) ולתפיסתו הציונית הרחבה: ב-21 ביוני 1988, דיווח נבון על פעולות משרד החינוך והתרבות בפני מליאת הכנסת. במהלך הדיווח, הצהיר כי משרדו הכין תשתית לקראת הנהגת השפה הערבית כמקצוע חובה בבתי הספר היהודיים בישראל. המשרד הכשיר מורים והכין תוכניות לימודים שנתיות, והחל משנת הלימודים ה'תשמ"ט הונהגה השפה הערבית כמקצוע חובה בכלל בתי הספר היהודיים.

הר הרצל (8)

יצחק נבון קבור בהר הרצל בחלקת גדולי האומה. הלווייתו הממלכתית נערכה בשמונה בנובמבר 2015 והוא הובא למנוחות בהר הרצל לאחר שארוננו הוצב במשכן הנשיא בירושלים כדי לאפשר לציבור לעבור על פניו. נבון נטמן בחלקת גדולי האומה לצד רעייתו הראשונה אופירה. נשיא המדינה ראובן ריבלין ספד לו: "לא אבן אחת הנחת, יצחק, אבנים רבות – אבני יסוד, אבני בניין". גם ראש ממשלת ישראל בנימין נתניהו ספד לנבון בפתח ישיבת ממשלת ישראל ה-34 ואמר כי יצחק נבון, נצר ליהדות ספרד המפוארת, הקדיש את חייו לעשייה ציבורית למען עם ישראל ומדינת ישראל. אישים רבים אחרים ספדו לנבון, ובהם שמעון פרס, יואל חסון, יצחק הרצוג, יאיר לפיד, ציפי לבני וזהבה גלאון.

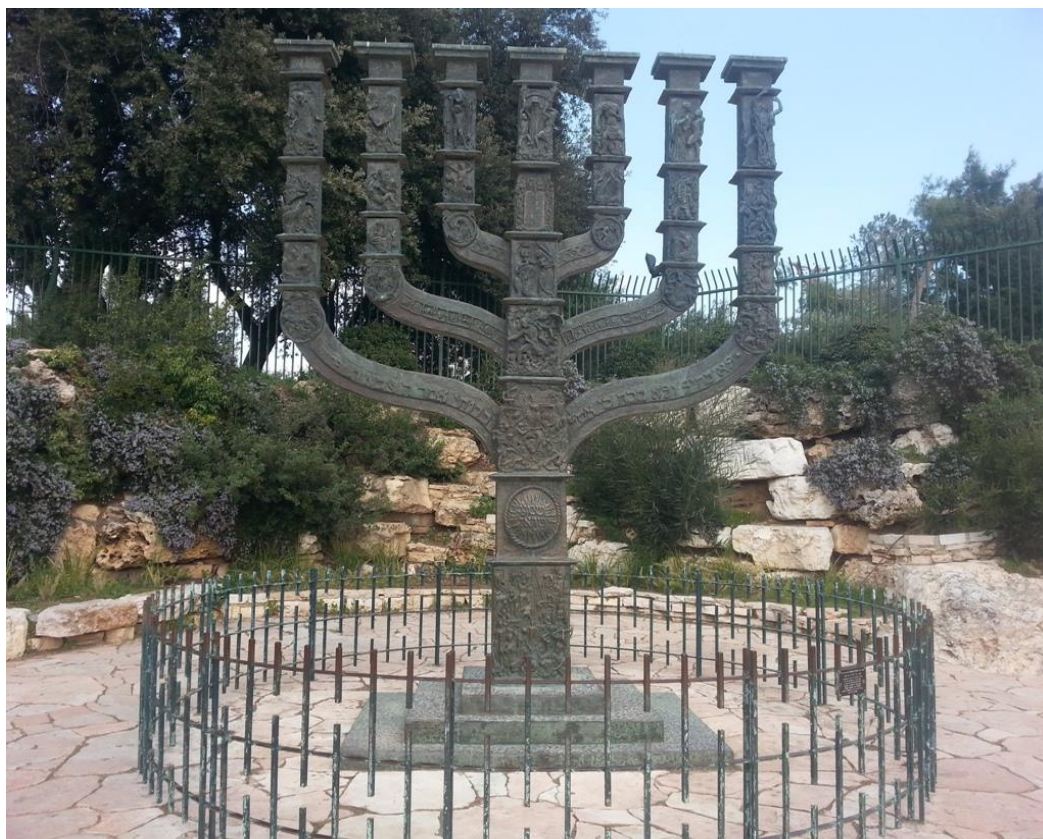
טבלת פעילות – מהלך יום השדה

מקום הפעילות	נושא הפעילות	תיאור הפעילות	הערות	זמן	ציוד מיוחד
גן הוורדים	דמוקרטיה והפרדת רשויות	הסבר של המדריך על מסלול היום וקצת על עיקרון הפרדת רשויות בדמוקרטיה: על כל רשות לעשות את המוטל עליה כדי להגיע להרמוניה שלטונית, בהגבלה של רשות אחרת. אפשר לתת לתלמידים להרעיש בהתחלה ואח"כ לחלק אותם לשלוש קבוצות – מחוקקת, מבצעת ושופטת. כל קבוצה בתורה תפיק צלילים, ובאיזון בין הקבוצות נוצרת מוזיקה הרמונית ויפה.	להראות בשטח היכן ממוקמים הכנסת ובית המשפט להדגיש את המבנה הטופוגרפי של בית המשפט העליון, שנבנה על גבעה גבוהה יותר כדי להזכיר לכנסת שרשות מחוקקת אינה מעל החוק.	20 דק'	נספח 1
מנורת הכנסת	היסטוריה יהודית	המדריך שואל את התלמידים אילו סיפורים מההיסטוריה היהודית הם מזהים במנורה ודנים בחלק מהסיפורים שהם הצליחו לזהות.		20 דק'	נספחים 2-3
גן סאקר	פעילות הפגה	משחק תפסוני או משחק הדגל	אפשר לבחור בכל משחק המתאים להפעלה בגן	15 דק'	
נחלאות	הצגה בוסתן ספרדי	נותנים לתלמידים להציג קטע מתוך ההצגה שכתב יצחק נבון על שכונת ילדותו.		15 דק'	נספח 4
שוק מחנה יהודה	קנייה משותפת של אוכל	מחלקים את התלמידים לקבוצות של חמישה תלמידים בקבוצה. כל קבוצה מקבלת תקציב וצריכה להביא מאכלים	יש לתת נקודת ציון ברורה למפגש לאחר ביצוע המשימה. חשוב להבהיר גבולות גזרה	45 דק'	

			מיוחדים מהשוק. בסוף נפגשים כולם בגן התות ואוכלים יחד.		
	45 דק'	יש לתאם מראש באתר: http://www.buddhis.org.il/m/מרכזים/ירושלים	הרצאה או פעילות מדיטציה שתועבר על ידי המקום	מדיטציה	מרכז בודהיסטי ברחוב הסתדרות

נספח 1 [הפרדת רשויות](#)

נספח 2 [מנורת הכנסת](#)

נספח 3 [קישור לסיפורים שחקוקים במנורת הכנסת](#)

נספח 4 קטעים מההצגה "בוסתן ספרדי"

שני מתנדבים יציגו את הקטע, קישור לקטע ביוטיוב: [בוסתן ספרדי](#)

שיחה בין מושניקו לבן ציון.

מושניקו יושב בחושך, ובן ציון נכנס ומבהיל אותו.

מושניקו: אבא לא בבית, אבא אמר שלא תראה אף פעם את אליהו הנביא. כי אתה לא צריך אותו.

בן ציון: איך זה אני לא צריך אותו מושניקו?

מושניקו: אינך צריך רופא אינך צריך רפואה.

בן ציון: מושניקו, אם אני צריך רופא אני הולך לדוקטור קורקידי. ואם אני צריך רפואה אני הולך לאופלטה. בשביל דברים כאלה להטריח את אליהו הנביא?!

מושניקו: אבל גם אישה לא חסרה לך בן ציון.

בן ציון: מי שרוצה אישה יבקש את אליהו הנביא?! יותר טוב בשבילו ילך לפינטו השדכן.

מושניקו: אבל גם פרנסה לא חסרה לך בן ציון.

בן ציון: מה אני אגיד לאליהו הנביא, מה? שיפתח לי חנות במרכז המסחרי? בשביל דברים בטלים כאלו מבקשים את אליהו הנביא?

מושניקו: אז בשביל מה אתה צריך אותו? באמת בשביל מה, בן ציון?

בן ציון: זה בשביל הנשמה מושון, באמת, רק בשביל הנשמה.

מושניקו: אהה, זה. אבל אבא אמר שאתה לא צריך אותו אז אתה לא תראה אותו יותר.

בן ציון: אהה, ככה אבא אמר? אז אני לא צריך אתכם יותר...